

Oponentní posudek na habilitační práci

Název práce: Náboženstvo a etika

Autorka práce: PhDr. Eva Orbanová, PhD.

Oponent: Prof. Dr. Josef Dolista, Ph.D., Th.D.

Dne 15.5.2016

Předložená habilitační práce obsahuje celkem 206 stran, na kterých autorka Eva Orbanová prezentuje své pojetí náboženství, hodnot vyplývající z náboženství na pozadí současné doby. Zvolené téma je aktuální, žádané odbornou veřejností i zájmem učitelů na středních školách. Hodnotový rámec náboženství stojí v hlavním zájmu autorky. Ve druhé části habilitační práce pak směřuje autorka k praktickým otázkám vyplývajících z nové religiozity. Jednotlivé kapitoly a podkapitoly jsou logicky členěné a vhodně na sebe navazují. Právem píše autorka, že „(...) na Slovensku už dlhodobo chýba akási rukoväť prejavov novodobej religiozity, ktorá by navyše mapovala spravidla nábožensko-synkretický, filozoficko-etický ako aj ich hodnotový rámec“. A dále připomíná, že „Úlohou habilitačnej práce je dešifrovať do akej miery sa na týchto zmenách (autorka především míní ztrátu metafyzického smyslu) podieľa samotná spoločnosť, ako i samotné cirkvi, teológovia a cirkevní predstavitelia, pretože modifikantmi prenikajú a dotýkajú sa života cirkví, jej učenia a chápanie pozície a miesta človeka vo svete.“

Autorka habilitační práce využívá v první teoretické části především kontextuálně - analytickou a hermeneutickou metodu. Hermeneuticko – kritická metoda je použita rovněž a také fenomenologická metoda. Metod je tedy v habilitační práci použito několik podle nutnosti využití studie v daném obsahovém kontextu. Použití více metod prokazuje složitost a obsahovou šíři a bohatost habilitační práce. Jednotlivá témata v této práci vyvolávají řadu otázek a odpovědí, ale oponent musel vybrat jen důrazy na významnost habilitační práce, aniž by se věnoval detailům.

Kromě úvodu se věnuje autorka třem základním kapitolám, které jmenuje:

- postmoderna a fenomén transmodernej religiozity;
- axiologické variácie kultov new age;
- konkretizácia axiologickej sféry v transmoderných kultoch na Slovensku.

Každá z týchto troch kapitol obsahuje množstvo odborné matérie a závažné argumentácie, ktoré sú doložené renomovanými autormi z oborov religiozity, teológie, filozofie, etiky, politológie, sociológie a psychológie. Je teda zjavné, že autorka publikovala prácu, ktorá má medzioborový charakter. Tento medzioborový presah E. Urbanová teoreticky zvládla a samozrejme jej práca môže byť nadále dopĺňovaná ďalšími informáciami a podnetnými štúdiami.

Eva Urbanová poukázala m.j. na problém procesu náboženstiev smerom k imanencii a relativizácii tradičných hodnôt. Jeví sa, že tento problém vníma ako kľúčový a snaží sa poukázať na dôsledky takového spôsobu uvažovania v súčasnej spoločnosti. Tak sa stala habilitačná práca obhájkyni čistoty obsahu zaužívaných pojmov, ktoré dnes majú dokonca protikladné výpovední obsahy oproti minulosti, aniž si to spoločnosť uvedomuje. Tým vzniká chaos vo vnímaní kultúry, morálnych hodnôt a náboženstiev. Ve spoločnosti hovoríme stejnými pojmami, ale obsahom vnímame v dialogu niečo iného. V náboženskej oblasti tak dochádza k proměnám, v dôsledku sa pochopenie náboženstiev mení a není stejné ve srovnání s jeho původem a ideou jeho zakladatele. Proto E. Urbanová poukazuje na fenomén relativizace, která proniká do vědomí lidí. Relativizace v morální rovině pak přináší s sebou odmítání principiálních norem v Kantově smyslu slova. Deontologické pojetí mravních hodnôt bylo vystřídáno pragmatismem a utilitarismem.

Oponent nemá v úmyslu rozebírat další zajímavá témata v habilitační práci, jako je např. téma scientologických náboženských společností (např. New Age), témata holotropního dýchání, pronikání náboženských nauk z pozice asijského dovozu do Evropy (např. Feng šuej), nabídky Nové Akropolis apod. To vše lze nastudovat v samotné práci. Pro oponenta je významné, že autorka habilitační práce neunikla mnohá kontroverzní témata, uvažuje o nich a vyjadruje se k nim a že nejsou v habilitační práci žádná bílá místa, která požadují základní doplnění.

V habilitační práci nacházíme také mírnou kritiku církve, která je rovněž zasažena neuduhem zapomínání na hodnoty svého vznikání a pragmatickým i relativistickým pochopením svých vlastních hodnôt a morálního jednání. Proto v závěru habilitační práce čteme: „Záverom sa dá

konštatovať, že fenomén skrytej infiltrácie duchovných, monisticko-panteistických aspektov do vedomia človeka, ako prídavných prímiesí alternatívnych metód v oblasti zdravotníctva a školstva, rozvoja ľudského potenciálu môžeme považovať za istú formu mäkkej evanjelizácie či skôr mäkkej spiritualizácie človeka. Pojem mäkkosť je relevanciou nielen skrytej a nebadanej infiltrácie, ale i apelovanie na vášeň, žiadostivosť súčasného človeka. Tichá a mäkká spiritualizácia spočíva i v sekundárnom nánose v príslušnej metóde, ktorá nemusí ale môže byť pre človeka 21. storočia, pre jeho náboženské, spirituálne zameranie nielen zaujímavá.“

Habilitační práce nabízí mnohé jiné podněty k diskusi a společenské nápravě, proto ji oponent hodnotí jako skvělou práci, po které bude poptávka ze strany filozofů, religionistů, teologů a učitelů náboženství. Může však být také kritizována těmi, kteří odmítají uvažovat kontinuálně v souvislosti osvědčené náboženské, kulturní i slovenské tradice. Z habilitační práce vyplývá zápas E. Orbanové o zachování autentického náboženství a tím i slovenské kultury na Slovensku. Tento její národní podnět působí sympaticky a má svou relevanci v současné době. Oponent si je vědom vlastního přínosu a vlastního názorového postoje E. Orbanové v habilitační práci.

Habilitační práce je prezentována standardně se všemi náležitostmi, které schvalují vysoké školy na Slovensku. Habilitační práce přináší nové poznatky do slovenského prostředí ve vztahu náboženství a etiky. Dokladem toho je i publikovaná verze pro veřejnost. Oponent nenašel námitky vůči formálním náležitostem a ohodnotil velmi pozitivně citovanou a odkazovanou studijní literaturu.

Závěr:

Habilitační práci PhDr. Evy Orbanové, PhD. oponent doporučuje Vědecké radě Trnavské univerzity k přijetí a udělit autorce habilitační práce titul docent.

